

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

8. juuli 2004*

Liidetud kohtuasjades C-502/01 ja C-31/02,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ artikli 234 alusel esitatud Sozialgericht Hannover'i (Saksamaa) (C-502/01) ja Sozialgericht Aachen'i (Saksamaa) (C-31/02) esitatud eelotsusetaotlused nimetatud kohtutes pooleliolevates kohtuasjades järgmiste poolte vahel:

Silke Gaumain-Cerri

versus

Kaufmännische Krankenkasse - Pflegekasse,

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte osavõtul,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

ja

Maria Barth

versus

Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz,

PAX Familienfürsorge Krankenversicherung'i ja

Bundesministerium für Gesundheit und Soziale Sicherung'i osavõtul,

EÜ asutamislepingu ja liidu kodanike vaba liikumist käsitlevate teiseste õigusaktide ning eeskätt nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, mis on nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1) muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, sätete tõlgendamiseks,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud J.-P. Puissochet (ettekandja), R. Schintgen, F. Macken ja N. Colneric,

kohtujurist: A. Tizzano,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Kaufmännische Krankenkasse-Pflegekasse, esindaja: K. Böttcher,

— Saksamaa valitsus, esindajad: C.-D. Quassowski ja M. Lumma (C-31/02),

— Kreeka valitsus, esindajad: D. Kalogiros ja G. Alexaki (C-31/02),

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: H. Michard ja H. Kreppel,

arvestades ettekandja-kohtuniku ettekannet,

olles 2. detsembri 2003. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

12. detsembri 2001. aasta ja 18. jaanuari 2002. aasta määrustega, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 27. detsembril 2001 (C-502/01) ja 4. veebruaril 2002 (C-31/02), esitasid Sozialgericht Hannover ja Sozialgericht Aachen EÜ artikli 234 alusel eelotsuse küsimused EÜ asutamislepingu ja liidu kodanike vaba liikumist käsitlevate teiseste õigusaktide ning eeskätt nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, mis on nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 muudetud ja

ajakohastatud redaktsioonis, sätete tõlgendamiseks (EÜT 1997, L 28, lk 1, edaspidi „määrus nr 1408/71”).

- 2 Nimetatud küsimused esitati kohtuasjas *Silke Gaumann-Cerri versus Kaufmännische Krankenkasse-Pflegekasse* (edaspidi „KKH hoolduskassa”) ja kohtuasjas *Maria Barth versus Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz*, mis puudutasid kahe nimetatud asutuse keeldumist tasuta vanaduskindlustuse sissemakseid, millele hagejad väitsid endal õiguse olevat selliste kolmandate isikutena, kes abistavad hooldust vajavat isikut, kes saab hooldusriski hõlmavat Saksamaa sotsiaalkindlustushüvitist (edaspidi „hoolduskindlustus”).

Siseriikliku õiguse raamistik

- 3 Saksamaal on hoolduskindlustus kehtestatud *Pflegeversicherungsgesetz*’iga (sotsiaalhoolduskindlustusseadus) alates 1. jaanuarist 1995, mis on *Sozialgesetzbuch*’i XI osa (sotsiaalkindlustusseadustik, edaspidi „SGB”). Seadustiku eesmärk on katta kulud, mis tulenevad kindlustatud isikute hooldamist vajavast seisundist ehk nende pidevast vajadusest igapäevases elus teiste isikute abi järele (isiklik hügieen, toitmine, liikumine, eluaseme korrashoidmine jne).
- 4 Iga vabatahtliku või kohustusliku haiguskindlustusega kindlustatud isik peab tegema sissemakseid hoolduskindlustusskeemi.

- 5 Nimetatud kindlustus annab õiguse eeskätt hüvitistele, mis katavad kolmanda isiku poolt kodus hooldamisest tekkivad kulud. Neid niinimetatud „kodus hooldamise” hüvitisi, mille suurus sõltub asjaomase isiku hooldusvajaduse tasemest, võidakse anda saaja valikul kas heakskiidetud asutuse osutatava hooldusena või igakuise toetusena ehk „hooldustoetusena”, mis võimaldab saajal valida sellist abivormi, mida ta peab oma seisundi puhul kõige sobivamaks.
- 6 Teiseks annab hoolduskindlustus õiguse kindlustatud isiku majutuskeskustes või hooldusasutustes hooldamisest tekkinud kulude tasumisele, toetustele, mis on ettenähtud kindlustatud isikut tavaliselt hooldava kolmanda isiku asendamiseks tema puudumise korral puhkuste ajal, ja toetustele ning tasule, mis hõlmab kindlustatu hooldamist vajavast seisundist tulenevaid mitmesuguseid kulusid, nagu erivahendite ostmist ja paigaldust või eluruumi ümberkujundamistöid.
- 7 Nimetatud kindlustus hõlmab ka teatavatel tingimustel vanadus- ja invaliidsuskindlustuse ning kindlustatud isikut abistava kolmanda isiku õnnetusjuhtumikindlustuse sissemaksed.
- 8 Põhikohtuasjades käsitletavat õiguslikud vaidlused on tekkinud vanaduskindlustuse sissemaksetest.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 9 Saksamaa kodanik Silke Gaumain-Cerri ja tema abikaasa, kes on Prantsusmaa kodanik, elavad Prantsusmaal ning töötavad osalise tööajaga piiriala töötajana ühes Saksamaal asutatud ettevõttes. Sellest tulenevalt nad on kindlustatud Saksamaa hoolduskindlustusega. Nendega koos elav poeg on puudega ja saab oma vanemate kindlustuse alusel hoolduskindlustushüvitisi, muu hulgas hooldustoetust. Vanemad ise abistavad hooldust vajavat isikut kodus kolmanda isikuna vabatahtlikkuse alusel. Hoolduskassa KKH, mis on käesolevas asjas hoolduskindlustusasutus, siiski keeldus S. Gaumain-Cerri ja tema abikaasa vanaduspensioni sissemaksete tasumisest hooldust vajavat isikut abistava tegevuse osas, sest nad ei ela Saksamaa territooriumil. SGB asjakohastest sätetest tulenes, et kui arvestada nimetatud tegevuse mittekutsealast olemust ja elukoha puudumist Saksamaal, puudub neil kohustus ja ka õigus seaduses kehtestatud vanaduskindlustustele. Asjaomase tegevuse mittekutsealase olemuse tõttu ei saa neid pidada ka töötajateks, kes võivad tugineda määruse nr 1408/71 sätetele.
- 10 Saksa kodanik Maria Barth elab Belgias Saksamaa piiri lähedal ja osutab abi pensionil olevale Saksamaa ametnikule. M. Barth saab temalt iga kuu umbes 400 euro suurust tasu. SGB asjakohaste sätete alusel peetakse ka M. Barth'i tegevust mittekutsealaseks. M. Barth ei tegele muu kutsealase tegevusega. Hooldust vajav isik, keda ta abistab, saab hüvitisi kahelt hoolduskindlustusasutuselt, mis on pensionil olevate Saksamaa ametnike baassotsiaalkindlustuskassa Landesamt für Besoldung und Versorgung Nordrhein-Westfalen ja PAX Familienfürsorge Krankenversicherung (edaspidi „PAX”), mis on täiendav kindlustusasutus sellise eraõigusliku lepingu alusel, mille sõlmimine on kohustuslik ja mille tingimused on seaduse alusel analoogilised baassotsiaalkindlustuse suhtes kohaldatavate tingimus-

tega. Samadel põhjustel nagu S. Gaumain-Cerri puhul, arvestades tema elukohta väljaspool Saksamaad, katkestas Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz sissেমaksete tasumise, mis oleks võimaldanud M. Barth'il saada õigused pensionile ning mida PAX ja Landesamt kuni selle ajani tasusid.

- 11 S. Gaumain-Cerri ja M. Barth esitasid Sozialgericht Hannover'ile ja Sozialgericht Aachen'ile nende suhtes tehtud ebasoodsate otsuste kohta hagid ning nõudsid, et hoolduskindlustus tasuks vanaduskindlustuse sissেমakseid sel alusel, et nad abistavad hooldust vajavaid isikuid.

- 12 Sozialgericht Hannover otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ja millistel tingimustel määruse nr 1408/71 artiklis 1 kasutatud mõisted „haigushüvitis” ja „vanadushüvitis” hõlmavad hüvitiste maksmist ühe kindlustusastutuse poolt teisele, kui kindlustatu saab sellest üksnes abstraktset ja kaudset kasu (hoolduskassa teeb pensionikindlustuse sissেমaksed vabatahtlikkuse alusel abi osutava isiku eest)?

2. Kas diskrimineerimiskeelu põhimõte, mis tuleneb esmastest või teisestest õigusaktidest, eeldab, et punktis [1] kirjeldatud hüvitis antakse sõltumata sellest, et hüvitise aluseks olev tegevus toimub Saksamaal või muus Euroopa Liidu liikmesriigis, ning sõltumata kindlustatu või hüvitiste vahetu saaja elukohast?”

- 13 Ka Sozialgericht Aachen otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [...] määrus nr 1408/71 [...] on kohaldatav ka hooldusriski hõlmava Saksamaa kindlustusskeemi suhtes, kui hooldusriski hõlmamine tuleneb (võimaluse korral osaliselt) Sozialgesetzbuch'i (Saksamaa sotsiaalkindlustusseadustik) — soziale Pflegeversicherung (sotsiaalhoolduskindlustus) — (SGB XI osa) artiklite 23 ja 110 alusel hooldusriski hõlmava erakindlustuslepingu sõlmimisest?
2. Kas seadusega kehtestatud vanaduskindlustusskeemi tehtavad sissemaksed, mida peavad sotsiaalhoolduskindlustuse asutused maksma isikute kasuks, kes vastavalt SGB XI osa artiklile 44 ning Sozialgesetzbuch — Gesetzliche Rentenversicherung (seadusega kehtestatud vanaduskindlustusskeem) — (SGB VI osa) artikli 3 esimese lause punktile 1a ja artikli 166 lõikele 2 tegelevad hooldust vajavate isikute abistamisega mittekutsealase tegevusena, on määruse [...] nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktis a käsitletav haigus hüvitis? Kui vastus on jaatav, siis kas sellist hüvitist võib maksta ka isikute eest, kes abistavad hooldust vajavaid isikuid pädeva sotsiaalkindlustusasutuse riigis, kuid elavad siiski teises liikmesriigis?
3. Kas isikud, kes tegelevad hooldust vajavate isikute abistamisega SGB XI osa artikli 19 tähenduses, on EÜ artikli 39 alusel töötajad? Kui vastus on jaatav, siis kas selle tulemusel puudub alus keelduda „vanaduskindlustuse sissemaksete tasumise“ hüvitisest nende kasuks põhjusel, et neil puudub pädevas riigis peamine või tavaline elukoht?”

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

- 14 Saksamaa valitsus märgib, et Sozialgericht Aachen'i esitatud küsimused ei ole asjakohased. Nimetatud valitsuse arvates on juba M. Barth'il õigus siseriikliku õiguse alusel seadusega kehtestatud vanaduskindlustuse sissemaksete tasumisele seetõttu, et abistamine on toimunud Saksamaal. M. Barth'i elukohal puudub tähtsus ja tema hagi oleks tulnud lugeda vastuvõetavaks.
- 15 Nagu Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud, on EÜ artikliga 234 ettenähtud menetlus koostöövahend Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel, mis võimaldab Euroopa Kohtul esitada nimetatud kohtutele ühenduse õiguse tõlgendamisega seotud asjaolusid, mis on vajalikud siseriiklikele kohtutele esitatud kohtuvaidluste lahendamiseks. Euroopa Kohtu ülesanne ei ole seevastu tõlgendada selles menetluses ühe liikmesriigi siseriiklikku õigust, välja arvatud erandjuhtudel, vaid selline ülesanne on siseriiklikul kohtul, kes ainsana tunneb kohtuasja faktilisi asjaolusid ja poolte esitatud argumente ning kes peab võtma kohtuotsuse tegemise vastutuse ja asja täielikult tundes hindama kohtuvaidluses esile kerkinud õiguslike küsimuste asjakohasust ning vajadust eelotsuse küsimuse esitamiseks, et kohtuotsuse tegemine oleks võimalik (vt mh 14. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas 53/79: Damiani, EKL 1980, lk 273, punkt 5). Käesoleval juhul ei osutu Sozialgericht Aachen'i esitatud küsimused erandlikuks, mis õigustaksid küsimuste läbivaatamata jätmist.

Põhiküsimus

- 16 Eelotsusetaotlused esitanud mõlema kohtu küsimused puudutavad sisuliselt kahte põhimõtet.
- 17 Esiteks soovivad nimetatud kohtud teada, kas selline hüvitis, mida tasub hooldusriski kindlustav asutus sotsiaalkindlustuse sissemaksena niisuguse kolmanda isiku vanaduskindlustusse, kes osutab abi hooldust vajava isiku kodus, on põhikohtuasja tingimusi arvestades määruse nr 1408/71 alusel haigushüvitis või vanadushüvitis. Sozialgericht Aachen küsib eeskätt, kas asjaolu, et nimetatud hüvitist võimaldab eraõiguslik asutus, kes tegutseb M. Barth'i abistatava isiku suhtes PAX-i tingimustel, mõjutab vastust (Sozialgericht Hannover'i ja Sozialgericht Aachen'i esimesed küsimused ning viimase esitatud teise küsimuse esimene pool).
- 18 Teiseks küsivad eelotsusetaotlused esitanud kohtud, kas asutamislepinguga, eeskätt EÜ artikli 39, määruse nr 1408/71 või teiste õigusaktide muude sätetega on vastuolus nimetatud hüvitisest keeldumine põhjusel, et põhikohtuasja tingimustes hooldust vajav isik või abi osutav kolmas isik elab väljaspool pädevat riiki ehk väljaspool sellist riiki, kus asub asutus, kus hooldust vajav isik on hooldusriski vastu kindlustatud (Sozialgericht Hannover'i teine küsimus, Sozialgericht Aachen'i teise küsimuse teine pool ja kolmas küsimus).

Määruse nr 1408/71 kohaldatavus sellises olukorras nagu põhikohtuasjas hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksete tasumisel

- 19 Euroopa Kohus märkis 5. märtsi 1998. aasta otsuses kohtuasjas C-160/96: Molenaar (EKL 1998, lk I-843), millega anti vastus ühele eelotsuse küsimusele, mis esitati kohtuasjas, mis puudutas hoolduskindlustusega hõlmatud isikutele hooldustoetuse maksmisest keeldumist põhjusel, et nad ei elanud Saksamaal:

„22 [...] toimikust nähtub, et hoolduskindlustushüvitised on ette nähtud hooldust vajavate isikute iseseisvuse arendamiseks, eeskätt majanduslikuks sõltumatuks. Kehtestatud korra eesmärk on toetada ennetust ja ümberkohanemist hoolduse asemel ning toetada kodust hooldust asutuses hoolduse asemel.

23 Hoolduskindlustus annab õiguse, et hüvitataks tervikuna või osaliselt kindlustatu hooldatavast seisundist tulenevad teatavad kulud, nagu kodus, erihaiglates või asutustes toimuvast hooldamisest tulenevad kulud, kindlustatule vajalike seadmete ostmine ja kodus tööde teostamine, igakuise majandusliku toetuse maksmine, mis võimaldab kindlustatul omal äranägemisel valida abi liiki ja näiteks tasustada ühel või teisel viisil teda abistavat kolmandat isikut. Hoolduskindlustusskeemiga kindlustatakse muu hulgas teatavad kolmandad isikud õnnetusjuhtumite, vanaduse ja invaliidisuse vastu.

24 Seda liiki hüvitised täiendavad seega oluliselt haigushüvitisi, millega nad on muu hulgas seotud organisatsiooniliselt, et parandada hooldust vajavate isikute tervislikku seisukorda ja elukvaliteeti.

25 Sellises olukorras, kuigi sellistel hüvitistel on oma eritunnused, tuleb neid pidada määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses „haigushüvitisteks”.

20 Sellest kohtuotsusest jäeldub, et hüvitised, mille eesmärk on kindlustada hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanadusriski, nagu on ette nähtud hoolduskindlustusega, on määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses samuti „haigushüvitis” hooldust vajava isiku kasuks. Käesolevas menetluses puudub eriolukord, mis tingiks sellise hinnangu ülevaatamise.

21 Eskätt olukord, kus hooldust vajavat isikut abistav kolmas isik saab isiklikult sellist hüvitist nagu rõhutab PAX, ei mõjuta kuidagi asjaolu, et isik, kelle hooldust vajav seisund õigustab hooldushüvitiste saamist tervikuna, saab selliselt kasu süsteemist, mille eesmärk on aidata tal saada tema seisundile vastavat hooldust võimalikult soodsatel tingimustel. Nimetatud hüvitis kuulub sel põhjusel seega haiguskindlustuse valdkonda. Sama võib öelda ka tõeliste hooldustoetuste kohta siis, kui hooldustoetust kasutatakse tervikuna või osaliselt hooldust vajavat isikut abistavale kolmandale isikule palga maksmiseks, mis on M. Barth'i olukord.

- 22 Samuti ei tähenda asjaolu, et hoolduskindlustust osutab mõnikord täielikult või osaliselt eraõiguslik kindlustusandja eraõigusliku lepingu alusel, et sellisel juhul ei saa kohaldada määrust nr 1408/71, sest sellise lepingu sõlmimine tuleneb vahetult asjaomase sotsiaalkindlustusõiguse kohaldamisest. Vastupidi oletustele, mis sisalduvad märkustes, mille Kreeka valitsus on Euroopa Kohtule esitanud, ei tulene asjaomane kohustus määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti j teises lõigus ettenähtud töösuhte poolte vahelistest lepingulistest sätetest, mis on nimetatud määruse kohaldamisalast põhimõtteliselt välistatud.
- 23 Seetõttu tuleb vastata eelotsusetaotlusi esitanud kohtute küsimuste esimese rühma osas, mis on kokkuvõtvalt esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 17, et selline hüvitis, mida tasub hoolduskindlustusasutus sotsiaalkindlustuse sissemaksena kolmanda isiku, kes osutab abi hooldust vajava isiku kodus, vanaduskindlustusse vastavalt põhikohtuasja tingimustele, on määruse nr 1408/71 alusel haigushüvitis.

Võimalus keelduda hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanaduskindlustusse sissemaksete tegemisest põhjusel, et üks või teine neist isikutest elab muus kui pädevas liikmesriigis

- 24 Sellise juhtumi puhul nagu S. Gaumain-Cerri asjas on vaja esmajärjekorras uurida, kas hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanaduskindlustusse sissemaksete tegemine peab toimuma vastavalt hooldust vajava isiku elukohariigi või pädeva riigi õigusele, mis käesoleval juhul on erinevad.

25 Euroopa Kohtul tuli selles osas eespool viidatud Molenaari kohtuotsuses uurida, kas hoolduskindlustuse erinevad hüvitised on „mitterahalised” haigushüvitised või „rahalised” haigushüvitised. Vastavalt määruse nr 1408/71 artiklitele 19 ja 20, mis puudutavad töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid ning nende pereliikmeid haigus- ning rasedus- ja sünnituskindlustuse juhtudel, kui asjaomased isikud elavad muus liikmesriigis kui pädev riik, eeskätt piiriala töötajad, võib kohaldatav õigus muutuda põhjusel, et hüvitised on „mitterahalised” või „rahalised”.

26 Euroopa Kohus sedastas eespool viidatud Molenaari kohtuotsuses, et:

„31 Euroopa Kohus on juba märkinud 30. juuni 1966. aasta otsuses kohtuasjas 61/65: Vaassen-Göbbels (EKL 1966, lk 377, eriti punkt 400) seoses nõukogu 25. septembri 1958. aasta määrusega nr 3 võõrtöötajate sotsiaalkindlustuse kohta (EÜT 1958, 30, lk 561), mis eelnes määrusele 1408/71 ja kasutas samu mõisteid, et mõiste „mitterahalised hüvitised” ei välista hüvitisi, mis koosnevad võlgnikust asutuse tehtavatest maksetest, eeskätt kulude tasumisest või hüvitamisest, ja et „rahalised hüvitised” hõlmavad põhiliselt hüvitisi, mille eesmärk on hüvitada haige töötaja palgakaotust.

32 Nagu eespool [...] märgitud, koosnevad hoolduskindlustushüvitised ühelt poolt asjaomase isiku hooldust vajavast seisundist tulenevate, eelkõige meditsiiniliste kulude tasumisest või hüvitamisest. Sellised hüvitised, mille eesmärk on hõlmata kindlustatud isiku poolt saadavat hooldust nii tema kodus kui ka eriasutuses, seadmete ostmist ja tööde teostamist, kuuluvad vaieldamatult [...] määruse nr 1408/71 [artikli] 19 lõike 1 punktis a ette nähtud „mitterahaliste hüvitiste” hulka.

- 33 Kuigi hooldustoetuse eesmärk on hõlmata hooldust vajavast seisundist tulenevaid kulusid, eeskätt kolmandate isikute poolt osutatud abi, ja mitte hüvitada soodustatud isiku palgaosa kaotust, on tal siiski sellised tunnused, mis eristavad teda mitterahalisest haigushüvitisest.
- 34 Esiteks on toetuste maksmine perioodiline ega eelda teatavate kulude, nagu hoolduskulude, eelnevat maksmist ega kindlasti mitte seda, et nende kulude kohta peaks esitama tõendeid. Teiseks on toetuse suurus kindlaks määratud ja sõltumatu tegelikest kuludest, mis on tekkinud selle saaja igapäevaste vajaduste rahuldamisest. Kolmandaks on toetuse saajal talle makstud summade kasutamisel suur vabadus. Nagu Saksamaa valitsus on ise märkinud, võib toetuse saaja kasutada hooldustoetust eeskätt teda vabatahtlikult abistava pereliikme või lähedase tasustamiseks.
- 35 Hooldustoetus on nagu majanduslik abi, mis võimaldab parandada hooldust vajava isiku elatustaset tervikuna selliselt, et hüvitatakse tema seisundist tulenevad lisakulud.
- 36 Seetõttu tuleb järeldada, et selline hüvitis nagu hooldustoetus kuulub [...] määruse nr 1408/71 [artikli] 19 lõike 1 punktis b ette nähtud haiguskindlustuse „rahaliste hüvitiste” hulka.”

- 27 Sellise kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksete tasumine, keda hooldust vajav isik kasutab kodus abistajana, peab ise olema samuti liigitatud haiguskindlustuse rahaliseks hüvitiseks oma kõrvalise olemuse tõttu tõelise hooldustoetuse suhtes, kuna see täiendab otseselt hooldustoetust selles osas, mis puudutab hooldustoetuse ühte võimalikku kasutamisi viisi ehk seda, et kolmandat isikut kasutatakse kodus abistajana ning selle eesmärk on muuta see kergemaks.
- 28 Määruse nr 1408/71 artikli 19 lõike 1 punktist b ja lõikest 2 tuleneb, et töötaja pereliikmed, kes elavad muu liikmesriigi kui pädeva riigi territooriumil, peavad saama selles elukohariigis rahalisi haigushüvitisi, mida pakub pädev asutus teises liikmesriigis vastavalt õigusnormidele, mida ta kohaldab, kui neil puudub õigus saada samu hüvitisi vastavalt selle riigi õigusnormidele, mille territooriumil nad elavad. Kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksete tasumine, kes abistab hooldust vajavat Prantsusmaal elavat isikut, kes on Saksamaa hoolduskindlustusega kindlustatud töötaja pereliige, peab olema Saksamaa pädeva asutuse poolt kindlustatud vastavalt hoolduskindlustust käsitlevatele Saksamaa õigusaktidele nagu siis, kui viimati nimetatud hooldust vajav isik elaks Saksamaal, välja arvatud juhul, kui tal on õigus samaväärsele hüvitisele Prantsusmaa õigusaktide alusel.
- 29 Toimikust ei nähtu, et esimeses põhikohtuasjas oleks hoolduskassa KKH väitnud, et Prantsusmaa õigusaktid võimaldavad tasuda S. Gaumain-Cerri vanaduskindlustuse sissemaksed sel alusel, et ta abistab oma hooldust vajavat poega. Sellise võimaluse puudumisel on seega pädeva riigi õiguseks käesoleval juhul Saksa õigus, mida tuleb kohaldada eelmises punktis nimetatud tingimustel.
- 30 Mis puudutab sellist olukorda nagu on M. Barth'i poolt abistava isiku olukord, on ilmne, et asjas tuleb kohaldada pädeva riigi ehk käesoleval juhul samuti Saksamaa, kus asjaomane hooldust vajav isik elab, õigust.

- 31 Seega peab veel uurima, kas olukorras, kus kohaldatakse pädeva riigi õigust, võib pädev asutus keelduda erilise hoolduskindlustushüvitise andmisest ehk hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksete tasumisest põhjusel, et nimetatud kolmas isik ei ela pädeva liikmesriigi territooriumil.
- 32 Sellele tuleb sellises olukorras, nagu on põhikohtuasjades, vastata igal juhul eitavalt, ilma et oleks vaja võtta seisukoht, nagu Euroopa Kohtule märkusi esitanud menetluse astujad on teinud, kas asjaomased kolmandad isikud on EÜ artikli 39 ja määruse nr 1408/71 tähenduses töötajad.
- 33 On kindel, et põhikohtuasjades on neil kolmandatel isikutel EÜ artikliga 17 antud liidu kodakondsus.
- 34 Liidu kodaniku seisund võimaldab samas olukorras olevatel liikmesriigi kodanikel saada asutamislepingu kohaldamisvaldkonnas õiguslikult sama kohtlemist, välja arvatud selgesõnaliselt ettenähtud erandite korral (vt eriti 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-224/98: D'Hoop, EKL 2002, lk I-6191, punkt 28).
- 35 Sellistel juhtudel nagu põhikohtuasjades põhjustab hooldust vajavat isikut abistava kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksete tegemisest keeldumine üksnes põhjusel, et ta ei ela pädeva riigi territooriumil, mille õigust kohaldatakse, samas

olukorras olevate isikute erineva kohtlemise, ehk olukorras, kus pädeva riigi õiguse kohaldamisalasse kuuluvate hoolduskindlustusega kindlustatud isikuid abistatakse asjaomasel õiguses ettenähtud mitteketsealase tegevusega. Sellises olukorras, hooldust vajavaid isikuid abistavate kolmandate isikute tegevuse eesmärki arvestades, ei ole asjaomaste kolmandate isikute elukohta puudutavad kriteeriumid andmed, millega eristatakse erinevaid olukordi üksteisest objektiivselt ja mis õigustaks erinevat kohtlemist, vaid see tähendab sellistes võrreldavates olukordades erinevat kohtlemist, mida tuleb pidada ühenduse õigusega keelatud diskrimineerimiseks.

- 36 Seetõttu tuleb vastata eelotsusetaotlused esitanud kohtute käesoleva kohtuotsuse punktis 18 kokkuvõtvalt esitatud küsimuste teise rühma osas, et selliste hüvitiste puhul nagu põhikohtuasjade tingimustel antav Saksamaa hoolduskindlustus kindlustatule, kes elab pädeva liikmesriigi territooriumil, või isikule, kes elab teise liikmesriigi territooriumil ja kes on asjaomase kindlustusega kindlustatud töötaja pereliikmena, on asutamislepingu ja eriti EÜ artikli 17 ning määrusega nr 1408/71 vastuolus pädeva asutuse keeldumine tasuda sellise liikmesriigi kodaniku vanaduskindlustuse sissemakseid, kes on nimetatud hüvitisi saavat isikut abistav kolmas isik, põhjusel, et asjaomane kolmas isik või nimetatud hüvitise saaja elab muus liikmesriigis kui pädevas riigis.

Kohtukulud

- 37 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa ja Kreeka valitsused ning komisjon kannavad ise oma kohtukulud. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotlusi esitanud kohtutes poolelioleva asja üks staadium, otsustavad kohtukulude jaotuse nimetatud kohtud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (teine koda),

vastuseks Sozialgericht Hannover'i ja Sozialgericht Aachen'i 12. detsembri 2001. aasta ja 18. jaanuari 2002. aasta määrustega esitatud küsimustele otsustab:

- 1. Põhikohtuasjade olukorras, kui hoolduskindlustusasutus tasub hooldust vajavat isikut kodus abistava kolmanda isiku vanaduskindlustuse sissemaksed, moodustub neist sissemaksetest hooldust vajava isiku haigushüvitis, mille suhtes kohaldatakse nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, mis on nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud.**
- 2. Selliste hüvitiste puhul nagu Saksamaa hoolduskindlustuse hüvitised, mis on põhikohtuasjade tingimustes antav pädeva riigi territooriumil elavale kindlustatule või teise liikmesriigi territooriumil elavale ja töötaja perekonnaliikmena kindlustatud isikule, on EÜ asutamislepingu ja eeskätt EÜ artikliga 17 ja määrusega nr 1408/71, mis on määrusega nr 118/97**

muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, vastuolus pädeva asutuse keeldumine tasuda sellise liikmesriigi kodaniku vanaduskindlustuse sisse- makseid, kes on nimetatud hüvitisi saavat isikut abistav kolmas isik, põhjusel, et asjaomane kolmas isik või nimetatud hüvitise saaja elab muus liikmesriigis kui pädevas riigis.

Timmermans

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 8. juulil 2004 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Teise koja esimees

R. Grass

C. W. A. Timmermans